

نظرات کارکنان پرستاری و مامایی شاغل در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد در رابطه با کاربرد دروس تخصصی رشته‌های تحصیلی پرستاری و مامایی در بالین

شهناز مجاهد*^۱، محسن عباسیان^۲، خدیجه نصیریانی^۳، طاهره سلیمی^۴

- ۱- کارشناس ارشد آموزش مامایی، مربی گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۲- دانشجوی کارشناسی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۳- استادیار گروه پرستاری، دانشکده مامایی و پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۴- کارشناسی ارشد پرستاری، مربی گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۲/۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۱۳

چکیده

سابقه و اهداف: آموزش یکی از وظایف اصلی دانشگاه‌های علوم پزشکی است فاصله آنچه در کلاس درس آموزش داده می‌شود و خدماتی که در بالین ارائه می‌گردد به‌عنوان یک مشکل اساسی به چشم می‌خورد لذا بر آن شدیم تا پژوهشی با هدف تعیین نظرات کارکنان پرستاری و مامایی در رابطه با میزان کاربرد بالینی دروس تخصصی انجام دهیم.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی مقطعی در سال ۱۳۹۲ بر روی کلیه کارکنان مامایی و پرستاری شاغل در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد با سابقه کار ۶ ماه تا ۵ سال انجام شد. پرسشنامه استفاده شده شامل دو بخش اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم نظرسنجی در زمینه میزان کاربرد دروس تخصصی در بالین بود که براساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت با توجه به سرفصل‌های تخصصی دروس دو رشته تهیه شده بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آمار توصیفی و استنباطی (تی مستقل و آنالیز واریانس) انجام شد.

یافته‌ها: بیشترین میانگین کاربرد دروس تخصصی پرستاری در بالین مربوط به دروس اصول و مهارت‌های پرستاری $3/95 \pm 0/97$ پرستاری ویژه : $3/8 \pm 1/05$ ، پرستاری بیماری‌های داخلی و جراحی ۳ و ۴ و کمترین میانگین کاربرد دروس مربوط به درس بهداشت جامعه بود همچنین بیشترین میانگین کاربرد دروس تخصصی مامایی در بالین مربوط به دروس بارداری و زایمان ($4/68 \pm 0/11$)، تغذیه مادر و کودک ($4/06 \pm 1/2$) و کمترین میانگین کاربرد دروس تخصصی مربوط به درس بی‌حسی و بی‌هوشی بود.

نتیجه‌گیری: به منظور افزایش هماهنگی یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی، بازنگری کوریکولوم رشته پرستاری و مامایی و تدارک برنامه‌های آموزشی مناسب در حین تحصیل، پیشنهاد می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: آموزش بالینی- کاربرد دروس تئوری- پرستاری- مامایی

* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۹۱۳۱۵۳۲۹۲۳، آدرس الکترونیکی: Sh_mojahed@yahoo.com

ارجاع به این مقاله به صورت زیر است:

Mojahed SH, Abbasi M, Nasiriani Kh, Salimi T. *Nursing graduates' views regarding the use of specialized courses in clinical training*. Journal of Medical Education and Development. 2015; 10(1): 26-35

مقدمه

نیروی انسانی، پایه و اساس نظام‌های بهداشتی را تشکیل می‌دهد. اگر طرح‌ها و برنامه‌های آموزشی نیروی انسانی متناسب با نیازهای بهداشتی و شرایط اجتماعی کشورها نباشد، آنها قادر نخواهند بود سطح سلامت را در جوامع خود به حدی برسانند که مردم بتوانند از نظر اجتماعی و اقتصادی، زندگی مولد داشته باشند. در این میان، برای ارائه خدمات بهداشتی، پرستاران نقش قابل توجهی دارند (۱). دانشجویان پرستاری و مامایی پس از گذراندن دروس عمومی، پایه، اصلی، تخصصی، کارآموزی و کارآموزی در عرصه در دانشگاه‌ها، به عنوان عضوی از تیم سلامت در عرصه‌های مختلف مربوط به آن، به ارائه خدمات بهداشتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره‌ای، پیشگیری، مدیریتی، حمایتی و مراقبت‌های درمانی و توان بخشی می‌پردازند.

دانشکده‌های علوم پزشکی وظیفه دارند برنامه‌ها و اهداف آموزشی خود را در این زمینه تدوین و آموزش دانشجویان را برای رسیدن به این اهداف هدایت نمایند. در آموزش علوم پزشکی زمانی می‌توان از کیفیت نام برد که دانشجویان به شایستگی‌های مورد نظر در هدف‌های تعیین شده در برنامه آموزشی رسیده باشد، به عبارت دیگر آموزش و برنامه‌های آموزشی باید به گونه‌ای باشد و افرادی را تربیت نماید که به گسترش روزافزون دامنه این علم توجه داشته و از دانش و تجربه و مهارت کافی برخوردار باشند (۲).

فاصله آنچه در کلاس درس آموزش داده می‌شود و خدماتی که در بالین ارائه می‌گردد به عنوان یک مشکل اساسی در پرستاری و مامایی به چشم می‌خورد. پژوهشی که در مورد دیدگاه‌های دانش‌آموختگان پرستاری و مامایی انجام شده نشان می‌دهد که اکثر نمونه‌ها دروس گذرانده اختصاصی را در شغل فعلی خود مفید می‌دانستند در حالی که نقش دروس پایه ۱۶ درصد در پرستاران و ۴ درصد در ماماها در محیط کار فعلی مفید تشخیص داده شده بود (۳).

همچنین وودز هم در تحقیق خود به این نکته اشاره دارد که عدم هماهنگی دروس تئوری و عملی پرستاری در برخی حیطه‌ها می‌تواند گاهی به اختلالاتی در کار بالینی منجر شود

این تفاوتها یعنی تفاوت در آموزش‌های تئوری و عملی در کشور انگلستان هم به چشم می‌خورد (۴). بررسی‌های انجام شده در مورد کیفیت آموزش مامایی در برخی دانشگاه‌ها نشان می‌دهد در این زمینه وضعیت مطلوبی وجود ندارد (۵). باوجود قدمت بحث و نیز انجام بررسی‌های متعدد در این مورد، به نظرمی‌رسد یافتن راه‌حل مناسب برای این معضل کار آسانی نیست و گاهی نیز گریز ناپذیر بودن این مطلب پرستاران را در زندگی حرفه‌ای خود دچار نگرانی‌های شدید می‌نماید (۶). زیرا علی‌رغم عمومی و سراسری تدوین شدن سرفصل دروس به نظر می‌رسد گاهی شرح وظایف متفاوتی در مراکز مختلف از فارغ‌التحصیلان انتظار می‌رود. از آنجایی که ارزیابی برنامه‌های آموزشی یکی از وظایف اصلی دانشگاه‌های علوم پزشکی است (۷) و با توجه به این که این معضل (عدم به کارگیری آموخته‌های تئوری در بالین) در بیمارستان‌های ما به‌طور شفاهی توسط بسیاری از کارکنان بیان و در عمل هم نیز مشاهده می‌گردد لذا برآن شدیم تا پژوهشی را با عنوان بررسی نظرات کارکنان پرستاری و مامایی شاغل در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد در رابطه با کاربرد بالینی دروس تخصصی رشته تحصیلی پرستاری و مامایی انجام دهیم.

روش بررسی

این مطالعه به صورت توصیفی - مقطعی در سال ۱۳۹۲ بر روی کلیه کارکنان پرستاری و مامایی شاغل در بیمارستان‌های دولتی شهر یزد که دارای ۶ ماه تا ۵ سال سابقه کار بودند (۱۳۶ نفر) انجام شد. بدین ترتیب که پس از کسب مجوز از معاونت پژوهشی به کارگزینی بیمارستان‌های مورد نظر جهت مشخص شدن تعداد افراد واجد شرایط مراجعه و سپس در بخش‌های مربوطه حضور یافته و بعد از توضیح هدف انجام طرح و کسب رضایت از نمونه‌های مورد بررسی، پرسشنامه در اختیار آنها قرار می‌گرفت تا به صورت خودگزارش‌دهی تکمیل و تحویل نمایند (نمونه‌گیری سرشماری). پرسشنامه مذکور شامل دو بخش اطلاعات دموگرافیک شامل، جنس، دانشگاه محل تحصیل؛ سابقه کار و بخش محل خدمت و بخش دوم نظرسنجی در زمینه میزان کاربرد دروس تخصصی در بالین

و انحراف معیار سابقه کار واحدهای مورد پژوهش پرستار $2/76 \pm 1/44$ بود.

در رشته پرستاری میانگین نمرات کاربرد دروس تئوری تخصصی در بالین به شرح ذیل بود: درس پرستاری مادران و نوزادان (۲) و $2/49 \pm 1/06$ ، پرستاری بیماری‌های داخلی و جراحی (۱) و $3/68 \pm 2$ ، پرستاری بیماری‌های داخلی و جراحی (۳) و $3/74 \pm 0/92$ ، اصول و مهارت‌های پرستاری: $3/95 \pm 0/97$ ، بررسی وضعیت سلامت: $3/09 \pm 1/12$ ، پرستاری در فوریت‌ها و بحران: $3/59 \pm 1/19$ ، پرستاری ویژه: $3/80 \pm 1/05$ ، اصول مدیریت پرستاری: $2/66 \pm 1/06$ ، پرستاری بهداشت جامعه ۱: $2/02 \pm 0/82$ ، پرستاری بهداشت جامعه ۲: $2/13 \pm 0/91$ ، پرستاری بهداشت کودکان و پرستاری مربوطه: $2/83 \pm 1/09$ ، پرستاری بهداشت روان (۱) و $2/83 \pm 1/06$ بود. (جدول شماره یک) با استفاده از آزمون آماری تی مستقل بین وضعیت طرح نیروی انسانی و میانگین نمره کاربرد دروس تئوری در کار بالین اختلاف معنی داری یافت شد به نحوی که میانگین نمره افراد در حال گذراندن طرح نیروی انسانی $37/78 \pm 7/18$ و افراد که طرح را با موفقیت به اتمام رسانده $39/75 \pm 9/11$ بوده است ($t = 5.85$) $(p = 0.01)$.

بود که براساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت (بسیار زیاد، زیاد، متوسط، کم و بسیار کم) در رابطه با سرفصل‌های دروس تخصصی رشته پرستاری و مامایی تهیه شده بود و حداقل یک نمره و حداکثر ۵ نمره داشت. میزان نمره کاربرد هر درس با جمع امتیاز هر آیتم محاسبه و میانگین آن بررسی شد. جهت تعیین روایی پرسشنامه از نظرات اعضاء هیئت علمی مرتبط بهره گرفته شد و جهت تعیین پایایی آن بر روی ۱۰ نفر از دانشجویان آزمون مجدد صورت گرفت و با $r = 0/75$ پایایی آن تایید شد. سپس توسط ویرایش ۱۵ نرم افزار آماری SPSS و شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و آزمون آماری تی مستقل و آنالیز واریانس تجزیه و تحلیل انجام و سطح معناداری آماری $0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

بر اساس نتایج در گروه پرستاری $66/7\%$ زن و $33/3\%$ مرد بودند از نظر بخش محل خدمت: در بخش داخلی $21/7\%$ ، جراحی $26/7\%$ ، ویژه $7/5\%$ ، اطفال $21/7\%$ ، اورژانس $22/5\%$ شاغل بودند و از نظر وضعیت طرح نیروی انسانی $46/7\%$ در حال گذراندن طرح نیروی انسانی بودند. از نظر دانشگاه محل تحصیل $29/2\%$ فارغ‌التحصیل دانشگاه آزاد، 60% دانشگاه دولتی یزد و $10/8\%$ دانشگاه دولتی سایر شهرها بودند میانگین

جدول شماره (۱): توزیع فراوانی میانگین و انحراف معیار نمرات میزان کاربرد دروس تئوری پرستاری در بالین

موارد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	حداقل	حداکثر
پرستاری مادران و نوزادان (۱)	۲/۴۹	۱/۰۶	۱۲۰	۱	۵
پرستاری بیماری‌های داخلی و جراحی (۱)	۳/۶۸	۱/۰۲	۱۲۰	۱	۵
پرستاری بیماری‌های داخلی و جراحی (۳)	۳/۷۴	۰/۹۲	۱۲۰	۱	۵
اصول و مهارت‌های پرستاری	۳/۹۵	۰/۹۷	۱۲۰	۱	۵
بررسی وضعیت سلامت	۳/۰۹	۱/۱۲	۱۲۰	۱	۵
پرستاری در فوریت‌ها و بحران	۳/۵۹	۱/۱۹	۱۲۰	۱	۵
پرستاری ویژه	۳/۸۰	۱/۰۵	۱۲۰	۱	۵
اصول مدیریت پرستاری	۲/۶۶	۱/۰۶	۱۲۰	۱	۵
پرستاری بهداشت جامعه ۱	۲/۰۲	۰/۸۲	۱۲۰	۱	۵
پرستاری بهداشت جامعه ۲	۲/۰۳	۰/۸۲	۱۲۰	۱	۵
پرستاری بهداشت جامعه ۳	۲/۱۳	۰/۹۱	۱۲۰	۱	۵
کودکان و پرستاری مربوطه	۲/۸۳	۱/۰۹	۱۲۰	۱	۵
پرستاری بهداشت روان (۱) و (۳)	۲/۸۳	۱/۰۶	۱۲۰	۱	۵

جدول شماره (۲): میانگین و انحراف معیار نمرات میزان کاربرد دروس تئوری مامایی در بالین

موارد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	حداقل	حداکثر
تغذیه مادر و کودک و خانواده	۴/۰۶	۱/۱۲	۳۰	۱	۵
اخلاق و مقررات مامایی	۳/۶	۰/۶۱	۳۰	۱	۵
تغذیه درمانی	۳/۵	۰/۶۲	۳۰	۱	۵
داخلی و جراحی	۲/۷	۰/۹۳	۳۰	۱	۵
بی‌حسی و بی‌هوشی	۲/۳۷	۰/۸۸	۳۰	۱	۵
رادیولوژی	۴/۳۷	۰/۹۵	۳۰	۱	۵
بیماری‌های زنان	۳/۳۷	۱/۰۲	۳۰	۱	۵
اختلال عمل جنسی	۳/۰۶	۰/۹۹	۳۰	۱	۵
بیماری‌های کودکان	۳/۷۵	۰/۸۵	۳۰	۱	۵
بیماری‌های نوزادان	۳/۸۷	۰/۹۵	۳۰	۱	۵
آزمایشات کاربردی	۲/۸۱	۰/۸۳	۳۰	۱	۵
ژنتیک	۲/۹۳	۰/۹۹	۳۰	۱	۵
جنین شناسی	۲/۹۳	۰/۹۹	۳۰	۱	۵
مدیریت	۳/۰۶	۱/۰۱۲	۳۰	۱	۵
روانشناسی	۳/۳۱	۱/۰۱	۳۰	۱	۵
بارداری ۲ و ۳	۴/۶۸	۱/۰۱	۳۰	۱	۵
بارداری ۴	۴/۴۳	۱/۱۵	۳۰	۱	۵

زایمان (۱ و ۲ و ۳) $1/0.1 \pm 4/68$ ، بارداری و زایمان (۴) $1/15$ $4/43 \pm$ بود. با استفاده از آزمون آماری تی مستقل و آنالیز واریانس بین مشخصات دموگرافیک و میانگین نمره کاربرد دروس تئوری در کار بالین اختلاف معنی‌داری یافت نشد.

بحث

نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که تفاوت قابل توجهی بین دروس نظری آموزش داده شده در دوره دانشگاه و استفاده آنها در کار بالینی پرستاری و مامایی وجود دارد به طوری که دروس، پرستاری بیماری‌های داخلی و جراحی ۱ و ۲، ۳ و ۴ و اصول و مهارت‌های پرستاری بیشترین کاربرد در کار بالینی را داشته است. همچنین دروس پرستاری بهداشت جامعه ۱، ۲، و ۳ به ترتیب با میانگین: $2/0.2 \pm 0/82$ ، $2/0.3 \pm 0/82$ ، $2/1.3 \pm 0/91$ کمترین کاربرد را در بالین داشته است. جدول شماره (۱). در دو بررسی مشابه نیز بیشترین میانگین کاربرد دروس مربوط به درس داخلی و جراحی و کمترین آن مربوط به پرستاری مادران و نوزادان بوده است (۱۳ و ۱۰). در بررسی صالحی بیشترین هماهنگی بین دروس تئوری و عملی در دروس فن پرستاری؛ بیماری‌های داخلی و جراحی وجود

بر اساس نتایج در گروه مامایی $43/8\%$ نمونه‌ها شاغل در بخش زایمان و $56/2\%$ شاغل در اتاق زایمان بودند و از نظر وضعیت طرح نیروی انسانی اکثریت ($56/2\%$) در حال گذراندن طرح و از نظر دانشگاه محل تحصیل $18/8\%$ فارغ‌التحصیل دانشگاه آزاد، $56/3\%$ فارغ‌التحصیل دانشگاه دولتی یزد و 25% فارغ‌التحصیل دانشگاه دولتی سایر شهرها بودند و میانگین و انحراف معیار سابقه کار ماماهاى مورد پژوهش $0/51 \pm 1/43$ بود.

میانگین نمرات کاربرد دروس تئوری تخصصی در بالین در گروه مامایی: درس تغذیه مادر و کودک و خانواده $4/06 \pm 1/12$ ، اخلاق و مقررات مامایی $3/6 \pm 0/61$ ، تغذیه درمانی $3/5 \pm 0/62$ ، داخلی و جراحی $2/7 \pm 0/93$ ، بی‌حسی و بی‌هوشی $2/37 \pm 0/88$ ، رادیولوژی $4/37 \pm 0/95$ ، بیماری‌های زنان $3/37 \pm 1/02$ ، اختلال عمل جنسی $3/06 \pm 0/99$ ، بیماری‌های کودکان $3/75 \pm 0/85$ ، بیماری‌های نوزادان $3/87 \pm 0/95$ ، آزمایشات کاربردی $2/81 \pm 0/83$ ، ژنتیک $2/93 \pm 0/99$ ، جنین شناسی $2/93 \pm 0/99$ ، اصول مدیریت $3/06 \pm 1/012$ ، روان‌پزشکی $3/31 \pm 1/01$ ، بارداری و

داشت (۸). با توجه به اینکه در کشور ما اکثریت دانشجویان فارغ‌التحصیل پرستاری و مامایی در محیط‌های درمانی بکار گرفته می‌شوند بنابراین از نظر آنها بیشتر دروسی که مرتبط با محیط درمانی است؛ کاربرد بالینی دارد در صورتی که سرفصل‌های دروس به‌گونه‌ای تدوین شده که بتوان آنها را در سطوح مختلف سلامت از قبیل بهداشت و آموزش نیز بکار گرفت. در بررسی ما بین وضعیت طرح نیروی انسانی و میانگین نمره تطابق دروس تئوری با کار در بالین در رشته پرستاری اختلاف معنی داری یافت شد. به عبارتی دیگر کارکنان مشمول طرح نیروی انسانی اعتقاد بیشتری به کاربرد دروس تئوری در بالین داشتند و افراد با سابقه کار بیشتر نیاز به استفاده از این دروس را کمتر احساس می‌نمودند. شاید یکی از دلایل این ارتباط حضور ذهن بیشتر نیروهای طرحی در رابطه با دروس تئوری و کاربرد آنها در بالین باشد. این مسئله با نتایج تحقیق آذر برزین مشابه بود (۱۰).

نتایج تحقیق در رابطه با کاربرد دروس مامایی نشان داد دروس بارداری و زایمان؛ تغذیه مادر و کودک و رادیولوژی و سونوگرافی در مامایی بیشترین کاربرد در کار بالینی را دارد (جدول شماره ۲). شاید حجم دروس تئوری بر میزان کاربرد بالینی آنها تاثیر گذار باشد که در مطالعه ما مورد بررسی قرار نگرفت و لازم است در مطالعات بعدی به عنوان یک متغیر مورد بررسی قرار گیرد. در بررسی که توسط امیدوار و همکاران جهت بررسی مشکلات آموزش بالینی دانشجویان مامایی انجام شد نتایج نشان داد ۸۳/۶ درصد دانشجویان مامایی واحدهای تئوری پیش بالینی و پراتیک را دارای مشکلاتی قلمداد کرده اند (۱۴). همچنین در بررسی دلارام نیز ناهماهنگی دروس نظری و کارآموزی (۸۰٪) به عنوان یکی از مهم‌ترین نقاط ضعف آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی ذکر شده بود (۱۵) در تحقیقی که با عنوان "مقایسه فاصله یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی پرستاری و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه دانشجویان، مدرسین و کارکنان پرستاری" انجام گرفت نیز دقیقاً به این مسئله اشاره شده است که: "بین یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی، هماهنگی لازم وجود ندارد (۸).

در بررسی نظرات دانشجویان دندانپزشکی مقطع بالینی نسبت به کاربرد دروس علوم پایه نیز موارد مشابهی با یافته‌های فوق گزارش گردیده است. این محققین بیان می‌کنند که "جدائی نسبی و عدم هماهنگی بین دروس علوم پایه و دروس مقطع بالینی وجود دارد که دانشجویان را دچار خستگی و سردرگمی می‌کند و فاصله طولانی بین این دو مقطع شاید تشدید کننده این مسئله باشد (۱۶) فرنیا نیز در مطالعه خود گزارش می‌کند، حدود سه چهارم دانشجویان معتقدند که روتین بخش‌ها با آموخته‌های تئوری آنها مغایرت داشته و بیش از ۶۰ درصد موارد، عدم هماهنگی در آموزش‌های تئوریک و بالینی را موجب کاهش بهره‌وری در آموزش بالینی دانسته اند. تعدادی از مطالعات دیگر نیز این فاصله را تأیید کرده اند (۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۲۲، ۲۳). نتایج یک بررسی که در زمینه مقایسه کارایی دروس تئوری با دروس عملی بالینی در افزایش سطح آگاهی و عملکرد دانشجویان در اهواز انجام شد نیز نشان داد ۷۵٪ نمونه‌ها نقش آموزش بالینی را در افزایش کارایی؛ آگاهی و عملکرد بیشتر از آموزش تئوری می‌دانستند همچنین ۸۰٪ دانشجویان ترجیح می‌دادند که آموزش آنها صرفاً بالینی بود و تنها ۱۶٪ آموزش توأم تئوری و بالینی را برگزیده بودند و علت این امر را ملموس بودن آموزش و پایدار بودن آموخته‌ها می‌دانستند (۲۴).

اقومی در بررسی رضایت دانشجویان از کارآموزی در عرصه بیان می‌کند، علل نارضایتی دانشجویان پرستاری مورد بررسی، ناهماهنگی زمانی در ارائه واحدهای تئوری و عملی و نابرابری محتوای دروس تئوری و عملی است که منجر به فراموشی مطالب درسی و افت کیفیت کار بالین می‌شود. تاثیر همسویی آموزش تئوری و عملی باعث پایه‌گذاری مستحکم اصول شفاهی و عملی شده و در نهایت به تبحر بالینی دانشجویان و ارتقای خدمت رسانی به بیماران کمک شایان توجهی خواهد نمود (۲۵).

در این رابطه پیشنهادهاى مختلفی برای کاهش شکاف آموزش تئوری و کار بالینی بیان شده است. سلیمی به نقل از لاندر می نویسد راه‌حل از میان برداشتن شکاف آموزش و

حیدری و همکاران با بررسی ۸۵ مقاله بیان می‌کنند با تشویق دانشجویان و اساتید به عملکرد بالینی تاملی و بازتابی و تربیت دانشجویانی مشتاق به فراگیری مادام‌العمر، توسعه مدل نقشها، استفاده از اساتید متخصص بالینی پرستاری، تدریس متناسب با نیاز بالین با اصلاح کوریکولوم‌ها، به روز کردن دانش مدرسان و پرستاران، تجهیز کردن مرکز مهارت‌های بالینی در دانشکده‌ها و بیمارستان‌ها، بهتر کردن تعامل مدرسان و پرستاران در بخش‌ها می‌توان تمهیدات لازم برای کاهش شکاف تئوری و عمل را فراهم آورد (۲۹).

نتیجه‌گیری

به منظور افزایش هماهنگی یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی پرستاری و مامایی، ارزیابی عملکرد پرستاران، استفاده از نظرات مدرسين و فارغ‌التحصیلان در بازنگری کاریکولوم رشته پرستاری و مامایی و تدارک برنامه‌های آموزشی مناسب در حین تحصیل، که بتواند دانش‌آموختگان را با آمادگی بیشتر روانه محیط کار نماید، و بالاخره انجام آموزش بالینی توسط مدرسين دروس نظری مرتبط با کارآموزی؛ رعایت زمان ارائه واحدهای پیش‌نیاز و به خصوص ارائه دروس تئوری قبل از کارآموزی مربوطه، نه همزمان با کارآموزی، توجه به رشته تخصصی اساتید در انتخاب آنها برای تدریس واحدهای تئوری، و بالاخره اجرای برنامه‌های آموزش مداوم با توجه به محل خدمت و سابقه کار کارکنان به عنوان راه کار مناسب پیشنهاد می‌گردد.

سپاسگزاری

این پژوهش با حمایت‌های مالی حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در قالب طرح تحقیقاتی مصوب (کد ۲۶۶۱) انجام شده است. مجریان طرح بر خود لازم میدانند که از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد جهت تصویب این طرح و همچنین از کلیه نمونه‌های پژوهش که وقت گران‌بهای خود را در اختیار پژوهشگران نهادند، تشکر و قدردانی نمایند.

بالین، حضور یک مربی اثربخش در محیط یادگیری است که از زمان در دسترس خود در بالین به نحو احسن برای آموزش دانشجویان استفاده نموده و آموخته‌های تئوری را با مهارت‌های عملی تلفیق کند. کارکنان بخش و سرپرستاران نیز نقش حیاتی در آموزش بالینی ایفا می‌نمایند. استفاده از پرستاران بالین در آموزش دانشجویان در قالب نقش‌های پرسپکتورشیپ و منتورشیپ می‌تواند شکاف آموزش و بالین را کاهش بدهد (۲۶).

محسن پور بیان می‌کند که آموزش بالینی در پرستاری به‌گونه‌ای طراحی نمی‌گردد تا تفکر خلاق و انتقادی را در دانشجویان پرورش دهد بنابراین آنها قادر نیستند دانسته‌های خویش را در موقعیت‌های بالینی بکار گیرند. احساس فاصله بین مباحث نظری و بالینی به صورت بحرانی در دانشجویان وجود دارد (۲۷). مهدی پور در بررسی خود به این نتیجه رسید که برای کاهش شکاف آموزش تئوری و کار بالینی، باید آموزش بالینی توسط مدرسين دروس نظری مرتبط با کارآموزی، انجام گیرد (۱۹).

مصطفوی زاده نیز بیان می‌کند برای انجام یک مراقبت ایده‌آل در بالین باید یک قالب و چهارچوب علمی و معتبر در برنامه مامایی گنجانده شود. مراقبت مبتنی بر شواهد یک روش فوق‌العاده خلاق، ابتکاری و مدبرانه است که باعث افزایش دانش و مهارت در رشته مامایی می‌شود در حرفه مامایی استفاده از روش مراقبت مبتنی بر شواهد باعث ارتقا سطح سلامت زنان و در کل جامعه خواهد شد. با اجرای مناسب این روش مراقبتی میتوان براحتی شکاف بین دروس تئوری و بالینی را در رشته‌های پرستاری و مامایی از بین برد و مراقبت منتقدانه و فعال در بالین انجام داد (۲۸).

وودز نیز در تحقیق خود اشاره دارد که بایستی آموزش‌های پرستاری به سمت تخصصی شدن در حیطه‌ها پیشرفت نماید تا این که آموزش‌های آموزشی در بالین به کار گرفته شود (۴).

References

- 1- Salehi SH, Tavakkol Z, Hasan Zahraie R, et al. The performance evaluation of BS nursing graduates based on their own perspectives and their head nurses in the hospitals affiliated to Isfahan University of Medical Sciences in 2001. *Iranian Journal of Medical Education*. 2002; 1(4): 44-51. [Persian]
- 2- Asadollahi QA. Landscape evaluation of medical education. *Articles Collection of First Seminar on Quality Education*. Isfahan: University of Medical Sciences Isfahan. 1992, May:50. [Persian]
- 3- Shah Hussein Z. Nursing graduates' views towards training learned in the course of study. *Research in the Medical Sciences, Isfahan*, 1998. 3 (Appendix 1): 74 -76. [Persian]
- 4- Woods LP. Conceptualizing advanced nursing practice: curriculum issues to consider in the educational preparation of advanced practice nurses in the UK. *Journal of Advanced Nursing*. 1997; 25(4):820-8.
- 5- Dafei M, Nasiriani KH, Mojahid SH, Bokaie M. How to learn the basic skills of clinical staff, Yazd University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education (Supplement of the Seventh National Conference on Medical Education)*. 2005, May :48 . [Persian]
- 6- Rafferty AM, Allcock N, Lathlean J. The theory and practice gap, taking issue with issue. *Journal of Advanced Nursing*. 1996; 23(4): 685-91.
- 7- Adhami A , Fasihi Harandi T, Fattahi Z , et al. The attitudes of Kerman University of Medical Sciences interns toward the adequacy of received trainings in achieving the approved educational goals in obstetrics & gynecology ward. *Journal of Strides in Development of Medical Education*. 2006; 2 (2): 95-101. [Persian]
- 8- Salehi Sh, Abedi HA, Alipour L, et al. Learning activities and clinical nursing services gap and the related factors: a comparative study. *Iranian Journal of Medical Education*. 2001, 1(3): 43-9. [Persian]
- 9- Abedi HA , Heidari A , Salsali M. New Graduate Nurses' Experiences of their professional readiness during transition to professional roles . *Iranian Journal of Medical Education*. 2004, 4(2): 69-78. [Persian]
- 10- Azarbarzin M. The Evaluation of Some Academic Nursing Lessons Application in Clinical Practice from Recruiting Nurses' Point of View in Some Selected Hospitals in Isfahan. *Strides in Development of Medical Education*. 2008, 4(2): 125-32 . [Persian]
- 11- Pazokian M, Rassouli M. Challenges of nursing clinical education in world . *Journal of Medical Education*. 2012, 5(8): 18-26. [Persian]
- 12- Ehsanpour S . Achieving minimum learning requirements from the viewpoints of midwifery students in isfahan school of nursing and midwifery. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(2): 17-25.
- 13- Borzou R, Safari M, Khodavisi M, et al. The viewpoints of nurses towards applicability of nursing curriculum in hospitals affiliated to hamedan university of medical sciences. *Iranian*

- Journal of Medical Education . 2009;8(2): 205-211. [Persian]
- 14- Omidvar Sh, Bakouee F, Salmalian H. Clinical Education Problems: the viewpoints of midwifery students in Babol Medical University. Iranian Journal of Medical Education. 2005; 5(2): 15-21. [Persian]
- 15- Delaram M, Aein F, Safdari F. The viewpoints of nursing and midwifery students about the problems of clinical education in Shahrekord Midical University. The Journal of Medical Education Development Center, Yazd. 2006; 1 (1): 20-26 [Persian]
- 16- Alipour Haydari M , Hasanzadeh Gh.R , HajiSeied Javadi Z. Attitude of dentistry students at clinical sections of Qazvin Medical University towards the application of basic sciences courses. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences. 2001;6(2): 38-42 [Persian]
- 17- Farnia F. The views of undergraduate nursing & midwifery students about productivity rate in the clinical education. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, 2000; 8(2):68-72. [Persian]
18. Sharify F, Masomi S. A qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. Bio Med Central Nursing. 2005; 4:6
- 19-Mehdipour ZN, Erteghaei V, Fathiazar E, et al. The affected causes on conformity of theory and clinical education views of nursing teacher and students. Journal of Babol University of medical education. 2004; 5(2): 24-28 [Persian]
- 20- Zaighami R, Faseleh M, Jahanmiri Sh, et al. Nursing student's viewpoints about the problems of clinical teaching. The Journal of Quazvin University of Medical Sciences. 2004; 8(1): 51-5. [Persian]
- 21-Salehian M, Armat MR. Qualitative study of the experiences of nursing students in clinical training. Journal of North Khorasan University of Medical Sciences. 2009; 2(3): 57-63. [Persian]
- 22- Kermansaravi F, Navidian A, Imani M. Nursing students' views toward quality of "theoretical and clinical nursing education: A qualitative study. The journal of Medical Education and Development. 2013; 7(4): 28-40. [Persian]
- 23- Ghanbari A, Jafroodi Sh. Study of Using Clinical Learning Methods and Effecting Factors on Them. Journal of Guilan University of Medical Sciences 2007;9(0) :22-27. [Persian]
- 24- Assadullahi P, Afshari P. A comparison of effectiveness of theoretical and clinical learning in increasing the student knowledge and performance. Prceeding of the fifteen National Conference on Medical Education. Iranian Journal of Medical Education. 2002; 2 (0):15-15 [Persian]
- 25- Aghvami M . Satisfaction Nursing Students' of Internship at Zanjan Medical University 1389. Journal of Medical Education Development. 2010; 3(4): 1-6 [Persian]
- 26-Salimi T, Khodayarian M, Rajabioun H, et al. A survey on viewpoints of nursing and midwifery students and their clinical instructors at Faculty of Nursing and Midwifery of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences towards clinical education during 2009-2011. The journal of

Medical Education and Development. 2012; 7(3): 67-78[Persian]
27 - MohsenPour L, Vanaki G. Review existing barriers in the empowerment of nursing students' clinical education. Articles Collection of the Seventh National Conference on Medical Education of Tabriz, Tabriz: Tabriz University of Medical Sciences Research Press. 2015; 14:12-19. [Persian]

28- Mostafazadeh F. Asadzadeh F. Kahnamuei aghdam F. Application of evidence-based care in midwifery. Journal of Obstetrics and Gynecology. 2015; 6(2):26-32. [Persian]
29- Heydari A, Soudmand P, Hajiabadi F, et al. The causes and solutions of the theory and practice gap from nursing education view point: a review article. Journal of Medical Education Development. 2014; 7(14): 72-85. [Persian]

Nursing graduates' views regarding the use of specialized courses in clinical training

*Mojahed SH(MSc)*¹ ,Abbasian M(BS)² ,Nasiriani Kh(PhD)³ ,Salimi T(MSc)⁴.*

1,2,3,4. School of Nursing and Midwifery, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd- Iran

Received: 3 May 2014

Accepted: 25 Feb 2015

Abstract

Introduction: The gap between what is taught in the classroom and at the bedside to provide services is a major problem in training of nursing and midwifery students. This study aims to investigate the views of nursing and midwifery personnel in relation to the clinical application of nursing and midwifery courses.

Methods: This cross-sectional study investigated all nursing and midwifery staff employed by the government hospital in Yazd city with work experience of 6 months to 5 years. The data collection tools was a questionnaire consisted of two parts; demographics data and viewpoints of clinical application of training courses.

Results: Principles and skills of nursing (97.0 ± 95.3), intensive care nursing (1.05 ± 3.80), medical and surgical nursing 3 and 4 gained the highest score and community health gained the lowest score. The highest mean scores in midwifery were related to obstetrics and maternal and child nutrition and Anesthetics gained the lowest score

Conclusions: Coordination between theoretical learning and clinical nursing and midwifery services should be improved. Decision makers should consider these findings to improve the quality of low score courses.

Keywords: Clinical application, Theory course, Nursing, Midwifery.

*Corresponding author's email: Sh_mojahed@yahoo.com

This paper should be cited as:

Mojahed SH, Abbasian M, Nasiriani Kh, Salimi T. *Nursing graduates' views regarding the use of specialized courses in clinical training*. Journal of Medical Education and Development. 2015; 10(1): 26-35